

RISKKULTURER OCH HEMBEREDSKAP I SVERIGE:

EFFEKTIV RISK- OCH KRISKOMMUNIKATION I DET
MULTIPUBLIKA SAMHÄLLET

Pavel Rodin

Arbetsrapport nr 95

JMG

RISKKULTURER OCH HEMBEREDSKAP I SVERIGE: EFFEKTIV RISK- OCH KRISKOMMUNIKATION I DET MULTIPUBLIKA SAMHÄLLET

Författare: Pavel Rodin, fil.dr.

Finansiering: forskningsprojektet "Riskkultur i Sverige: En studie av förutsättningar för en effektiv risk- och kriskommunikation i det multipublika samhället" finansierades av Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (MSB 2024-02651).

Omslagsbild: MSB:s bildbank.

ISSN 1101-4679
Datum 2026-09-18
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs universitet
www.gu.se/jmg

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	5
SYFTE OCH AVGRÄNSNINGAR	6
TEORETISKT RAMVERK OCH KUNSKAPSLÄGE	
Vad innebär beredskap?	9
Riskkultur	10
Typer av riskkulturer	11
Vem bär ansvaret för krisberedskap?	12
Vilka grupper förbereder sig?	14
METOD	17
RESULTAT	
Riskkultur: Ansvar för hemberedskap	19
Riskkultur: social bakgrund	20
Riskkultur: självskattad beredskapsförmåga	22
Tillskrivning av ansvar och födelseland	22
Fokusgruppsintervjuerna	24
SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	
Vad kan vi säga om riskkultur i Sverige?	27
Rekommendationer för risk- och kriskommunikation angående hemberedskap	30
REFERENSER	32
APPENDIX	36

Sammanfattning

Studien undersöker rådande riskkultur i Sverige genom att analysera hur ansvar för hemberedskap inför samhällskriser tillskrivs medborgare respektive myndigheter, samt hur människors attityder varierar beroende på sociodemografisk bakgrund och psykologiska faktorer. Analysen bygger på data från de nationella SOM-undersökningarna 2024 och 2025 samt sex fokusgrupper med personer födda utomlands. Resultaten visar att Sverige fortfarande präglas av en statsorienterad riskkultur, där myndigheter tillskrivs ett mycket stort ansvar för krisberedskap. Samtidigt tyder resultaten på att en individorienterad riskkultur existerar parallellt med den statsorienterade riskkulturen. Det vill säga, trots en stark förväntan på staten och myndigheterna, finns en medvetenhet om att individer själva har en roll i sin egen hemberedskap. Resultaten tyder på att individorienterad riskkultur är mer framträdande bland äldre, kvinnor, personer med högre utbildning och inkomst, personer som upplever sig ha högre beredskapsförmåga samt bland dem som bor på landsbygd. Fokusgrupperna visar också att ansvar för hemberedskap inte enbart förstås som ett individuellt åtagande, utan också som ett socialt ansvar präglad av solidaritet, grannskap och medmänsklighet. Tidigare erfarenheter av krig och kriser kan skapa hög krismedvetenhet, men också oro och motstånd mot att förbereda sig. Praktiska livsvillkor, såsom boendeform, hushållsstorlek och ekonomiska resurser, påverkar dessutom möjligheten att omsätta ansvar i handling. Slutligen diskuteras möjliga rekommendationer för en effektiv kommunikation om hemberedskap utifrån studiens resultat om riskkulturer i Sverige. Kommunikationen bör balansera statens ansvar med medborgarnas egenberedskap samt vara konkret, trygghetsskapande och anpassad till olika gruppers förutsättningar.

Inledning

För några år sedan producerade Sveriges Television programmet *Nedsläckt land*, ett realitybaserat experiment där en grupp människor fick prova hur livet skulle kunna bli om hela Sverige plötsligt blev utan elektricitet. Programmet utgick från ett dramatiskt men inte helt osannolikt krisscenario: att ett modernt samhälle, som i hög grad är beroende av el, digitala system och högteknologisk infrastruktur, snabbt kan hamna i ett mycket sårbart läge när dessa tjänster slutar fungera.

Deltagarna kom till programmet utan att veta vad det egentligen skulle handla om. När experimentet började delades de in i två mindre grupper, som fick olika förutsättningar. Den ena gruppen fick bo i ett modernt hem med smarta funktioner, tekniska lösningar och många bekvämligheter. Den andra gruppen placerades i en äldre stuga nära skog och sjö, där tillgången till naturresurser var större men bekvämligheterna färre. Under programmets andra dag försvann plötsligt elen för båda grupper. Deltagarna upplevde först överraskning och osäkerhet kring vad som egentligen hade hänt och hur allvarlig situationen var. Efter hand blev de tvungna att anpassa sig till krissituationen. Det som gör *Nedsläckt land* intressant är inte bara själva krisscenarioet, utan hur programmet synliggör människors beteende, beredskap och olika förutsättningar att hantera kriser. När elen försvinner påverkas nästan allt som vanligtvis tas för givet: värme, vatten, matförvaring, kommunikation, transporter och tillgång till information. När allt detta plötsligt tas bort, märker vi hur svårt blir det att klara sig och hur sårbart samhället är.

Programmet lyfter därmed frågor om krisberedskap som under lång tid saknat en självklar plats högt upp på samhällsagendan. Under flera decennier efter andra världskriget präglades Europa av ekonomisk tillväxt, ökad välfärd och en förhållandevis stabil säkerhetssituation. För många människor blev kriser något som främst förknippades med andra tider eller andra delar av världen. I takt med att samhällsinstitutioner byggdes ut och välfärdsstaten stärktes kom ansvaret för trygghet, skydd och beredskap i hög grad att uppfattas som en uppgift för staten och offentliga myndigheter. Frågor om medborgarnas förmåga att klara sig vid en större samhällsstörning fick därför relativt begränsad uppmärksamhet i den offentliga debatten efter kalla krigets slut.

De senaste åren har denna situation förändrats. Klimatrelaterade extremväder, pandemier, cyberattacker, energikriser, desinformation och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge har tydliggjort att moderna samhällen är sårbara på nya och komplexa sätt. Denna utveckling ligger helt i linje med det Ulrich Beck (1992) beskriver genom sitt begrepp risksamhälle. Kriser kan uppstå snabbt, sprida sig över nationsgränser och påverka sådant som elförsörjning, transporter, digitala system, livsmedelskedjor och tillgången till mat, vatten och värme. Mot denna bakgrund har intresset ökat för hur människor uppfattar risker och hur det påverkar deras vilja och förmåga att förbereda sig inför eventuella kriser.

I mars 2025 presenterade Europeiska kommissionen beredskapsstrategin EU Preparedness Union Strategy (EU, 2025). Strategin kan ses som ett uttryck för en bredare europeisk ambition att stärka samhällets gemensamma förmåga att förutse, förebygga och hantera olika typer av hot och kriser. En viktig del av strategin är att krisberedskap inte enbart betraktas som en fråga för myndigheter och andra offentliga aktörer. Även medborgare lyfts fram som en central del av samhällets samlade motståndskraft och bör ha en grundläggande förmåga att klara sig själva under minst 72 timmar.

De första timmarna och dagarna av en kris ofta är avgörande. Vid större störningar kan myndigheter och samhällsfunktioner vara hårt belastade, och hjälpen kanske inte når alla omedelbart. Det kan handla om att ha tillgång till vatten, mat, värme, information, läkemedel och andra nödvändigheter. Europeiska beredskapsstrategin syftar inte att flytta över hela ansvaret för krishantering till individen, utan att skapa en balans där människors egna förberedelser kompletterar samhällets institutionella beredskap. I dag framhålls i allt högre grad att samhällsresiliens bygger på ett samspel mellan offentliga institutioner, civilsamhälle, näringsliv och enskilda medborgare. Människor blir därmed en aktiv del av samhällets krisberedskap.

Redan innan den gemensamma europeiska strategin presenterades hade flera europeiska länder tagit nationella initiativ för att stärka befolkningens krismedvetenhet. Sverige är ett tydligt exempel på denna utveckling och många länder i Europa och i världen följer noggrant Sveriges krisberedskapserfarenheter. Under de senaste decennierna har svenska statliga myndigheter, kommuner och civilsamhällesorganisationer intensifierat arbetet med information, kommunikation och utbildning kring beredskap. Kampanjer, broschyrer, webbplatser och lokala utbildningsinsatser har använts för att öka allmänhetens kunskap om vad som kan hända vid en samhällskris och hur människor själva kan förbereda sig.

De svenska initiativen visar hur krisberedskap i allt högre grad har blivit en fråga om beredskapstänkandet i vardagen. Det handlar inte bara om planering, myndighetsstrukturer och nationella strategier, utan också om vad människor faktiskt har hemma, hur de tolkar myndigheters budskap och vilka normer och attityder som påverkar deras agerande. Att bygga upp hemberedskap kan därför förstås som både en praktisk och en kulturell process. Förståelser av och attityder till beredskap formas av faktorer som tillit till myndigheter, tidigare erfarenheter av kriser, sociala nätverk, ekonomiska resurser och föreställningar om ansvar i samhället.

Syfte och avgränsningar

Denna studie tar avstamp i risksociologi och använder begreppet riskkultur för att fördjupa förståelsen av frågor om krisberedskap med särskilt fokus på tillskrivning av ansvar. Med hjälp av data från de nationella SOM-undersökningarna 2024 och 2025 och fokusgruppsintervjuer syftar studien till att

undersöka hur medborgare tillskriver ansvar för hemberedskap till sig själva och till myndigheterna samt vilka socio-ekonomiska och psykologiska faktorer påverkar uppfattningar om ansvarsfördelning och på vilka sätt. Den första forskningsfrågan är:

F1: Hur ser medborgarnas uppfattning om ansvarsfördelning för hemberedskap ut?

Dessutom ska studien analysera vilka faktorer som påverkar tillskrivning av ansvar samt människors förutsättningar att förbereda sig inför en krissituation. Här blir skillnader mellan olika grupper särskilt viktiga, exempelvis mellan yngre storstadsbor och äldre personer på landsbygden, mellan personer med högre respektive lägre inkomster och mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund. På så sätt synliggörs på vilket sätt sociala, ekonomiska och materiella villkor som påverkar människors faktiska handlingsutrymme för hemberedskap. Denna problematik undersöks i två delfrågor:

F2a: Hur skiljer sig tillskrivning av ansvar för hemberedskap mellan olika sociodemografiska grupper?

F2b: På vilka sätt motiverar och tolkar utrikesfödda personer ansvaret för hemberedskap i en svensk kontext?

Avslutningsvis ska studien undersöka upplevd beredskapsförmåga – en psykologisk faktor som enligt tidigare forskning påverkar hur individer förbereder sig inför kriser. Samtidigt saknas kunskap om denna självskattade förmåga också formar synen på hur ansvaret för hemberedskap fördelas i samhället. Det kan antas att individer som upplever sig ha hög handlingsförmåga i högre utsträckning betraktar beredskap som ett individuellt ansvar, medan individer med lägre tilltro till sin egen förmåga i större utsträckning förlitar sig på staten. Att undersöka denna dynamik är centralt för att förstå variationer i befolkningens syn på krisberedskap. Utifrån detta ställs studiens tredje forskningsfråga:

F3: På vilket sätt kan individens självskattade beredskapsförmåga påverka tillskrivning av ansvar för hemberedskap?

En viktig avgränsning i denna studie är att den inte undersöker den faktiska beredskapen i form av exempelvis krisförråd, handlingsplaner, tillgång till utrustning eller praktiska förberedelser. Fokus ligger i stället på hur ansvar för hemberedskap tillskrivs olika aktörer, särskilt i vilken utsträckning respondenterna anser att individen själv har ansvar för att förbereda sig inför samhällskriser. Ansvarstillskrivning kan förstås som en indikator på beredskapsorientering, eftersom en starkare uppfattning om individuellt ansvar kan antas öka sannolikheten för att människor också vidtar konkreta förberedelser. Samtidigt bör detta samband inte tas för givet. Att uppfatta sig själv som ansvarig innebär inte nödvändigtvis att man faktiskt har möjlighet, resurser eller motivation att omsätta detta ansvar i praktisk handling.

Denna avgränsning är viktig eftersom tidigare forskning visar att det ofta finns ett tydligt glapp mellan kunskap, attityder och faktisk handling. Levac med flera (2012) framhåller exempelvis att många

individer är medvetna om vikten av beredskap, men att det faktiska genomförandet av rekommenderade beredskapsåtgärder ofta förblir lågt. Även självrapporterad beredskap kan vara problematisk som mått, eftersom den inte alltid återspeglar den faktiska förmågan att hantera en kris. Respondenter kan överskatta sin beredskap, tolka frågorna olika eller ange att de är förberedda utan att ha tillräckliga resurser, planer eller praktiska färdigheter. Studien bör därför förstås som en analys av föreställningar om ansvar snarare än som en direkt mätning av faktisk hemberedskap. Dessutom handlar studien inte om juridisk skyldighet utan om hur medborgare uppfattar ansvarsfördelningen mellan individ och myndigheter.

Rapporten är upplagd på följande sätt: I nästa avsnitt presenteras de centrala begrepp som används i studien samt det teoretiska ramverk som vägleder analysen. Därefter följer en redogörelse för studiens metod, datamaterial och analytiska tillvägagångssätt. I resultatkapitlet analyseras hur ansvar för hemberedskap tillskrivs medborgare respektive myndigheter, samt hur olika sociodemografiska och psykologiska faktorer påverkar dessa attityder. Här undersöks bland annat betydelsen av ålder, kön, utbildning, boendeform, födelseland och självskattade beredskapsförmåga.

Avslutningsvis riktas studiens fokus mot vilka slutsatser som kan dras om rådande riskkulturer och hemberedskap i det svenska samhället. Rapporten diskuterar även hur resultaten kan förstås i relation till bredare förändringar i svensk krisberedskap, där individens ansvar har fått en mer framträdande roll. I det avslutande kapitlet lyfts också förslag och rekommendationer för hur myndighetskommunikation om hemberedskap kan utvecklas och anpassas utifrån olika riskkulturer, tillskrivning av ansvar, förutsättningar och behov i befolkningen.

Teoretiskt ramverk och kunskapsläge

Vad innebär beredskap?

”Vår beredskap är god”, sa statsminister Per Albin Hansson i sitt radiotal söndagen den 27 augusti 1939, bara några dagar före andra världskrigets utbrott. Frasen blev ett bevingat uttryck. I talet ville Hansson lugna befolkningen och markera att Sverige stod samlad inför det allvarliga säkerhetspolitiska läget i Europa. Formuleringen fick också en bredare symbolisk betydelse: staten ville framstå som handlingskraftig och förberedd. Även om uttrycket i efterhand ofta har tolkats mer ambivalent och utsatts för kritik, visar det hur ”beredskap” inte bara handlar om faktisk militär eller civil kapacitet, utan också om retorik, tillit och statens roll i en krissituation.

Svenska Akademiens ordlista (SAOL) definierar beredskap som tillståndet att vara beredd, i synnerhet inför en stundande fara eller kris. Etymologiskt och historiskt är begreppet nära sammankopplat med adjektivet beredd samt det äldre verbet bereda – i betydelsen att göra något färdigt, i ordning eller tillgängligt för omedelbart bruk.

Ordet rymmer därmed två parallella dimensioner: å ena sidan ett kognitivt och mentalt tillstånd av vaksamhet och förmåga att agera i en förväntad utveckling, särskilt vid kriser, och å andra sidan en konkret, materiell organisering där resurser och planer faktiskt finns till hands när en störning inträffar.

I den vetenskapliga litteraturen förstås beredskap ofta som en dynamisk och flerdimensionell process som byggs upp innan en kris inträffar. Begreppet kan dock användas på flera analytiska nivåer. På *macro-* eller *samhällsnivå* handlar beredskap om övergripande förmågor att förebygga, hantera och återhämta sig från kriser, exempelvis genom fungerande infrastruktur, livsmedelsförsörjning, energiförsörjning och transporter. På *organisationsnivå* avser beredskap de planer, resurser, rutiner och ansvarsfördelningar som krävs för att specifika verksamheter ska kunna fortsätta fungera eller snabbt återupptas vid störningar¹. På *micro-* eller *individnivå* handlar beredskap i stället om individers och familjers förberedelser inför eventuella kriser. Detta diskuteras vanligtvis genom begrepp hemberedskap (internationellt kallas detta *household emergency preparedness*) och egenberedskap (*personal/individual preparedness*). Egenberedskap är ett bredare begrepp som utöver hemberedskap även omfattar individers kunskaper, färdigheter och handlingsförmåga, såsom källkritik, kunskap om samhällets krisberedskap, sociala kontakter och förmåga att agera i en krissituation (se Ds 2023:34, s.245).

¹ Under våren 2026 skickade Myndigheten för civilt försvar ut broschyren *Beredskap för företag – Om krisen eller kriget kommer*, som ge råd om hur företags beredskap kan stärkas inför kriser, krigsfara och krig.

I denna studie ligger fokus på hemberedskap. Forskning om hemberedskap betonar ofta resurser och planer (Kirschenbaum, 2002; Levac m.fl., 2012): (1) *materiella resurser*, såsom mat, rent dricksvatten, mediciner, alternativa värme- och energikällor och annan nödvändig utrustning för att kunna klara sig under de första dygnet i en kris; (2) *praktiska planer och handlingsberedskap*, till exempel kunskap om närmaste vattenstation vid vattenavbrott, samlingsplats vid utrymning och placering av närmaste skyddsrum.

Riskkultur

Riskkultur, som introducerades av Douglas och Wildavsky (1982), erbjuder en nyckel för att förstå hur människor förhåller sig till och hanterar risker och krissituationer. En central aspekt av deras teori är idén om att riskkultur fungerar som ett filter för perception. Det innebär att människor inte bara reagerar på yttre faktorer eller objektiva faror, utan att deras tolkningar och reaktioner på dessa risker är djupt präglade av kulturella mönster, värderingar, institutioner och sociala strukturer i samhällen. Riskkulturer påverkar därför hur vi bedömer och agerar på risker – de sätter ramar för vilka risker vi ser som farliga respektive hanterbara, och hur vi förväntas reagera på dessa. Enligt Douglas och Wildavsky (1982) utvecklas förståelsen för risker genom specifika inrotade normer och regler i olika kulturer och subkulturer. Till exempel prioriterar en kultur med fokus på individens ansvar och självständighet en helt annan riskhantering än en som bygger på kollektivt ansvar eller statliga insatser.

Dessutom betonar Douglas och Wildavsky (1982) att riskkultur måste ses som något dynamiskt och föränderligt som är beroende av både historiska och lokala omständigheter. Å ena sidan handlar det om utveckling genom personliga erfarenheter. Detta innebär att människor lär sig att hantera och tolka risker inte bara genom kulturella influenser, utan också genom sina egna livserfarenheter och möten med risker och kriser under livet. Å andra sidan, kan en riskkultur ändras i takt med förändringar i samhällets värderingar, teknologi och med globala utmaningar. Lokala faktorer, såsom geografiska förhållanden, säkerhetspolitiskt läge och ekonomiska förutsättningar, spelar avgörande roll för hur risker förstås och hanteras.

Detta innebär att riskuppfattningar inte är universella, utan kan variera avsevärt beroende på de sociala och kulturella miljöer individer och grupper befinner sig i. Dressel (2002, citerad i Dressel, 2015) utvecklar denna idé vidare och poängterar att: "varken inramningen eller förhandlingsprocessen för att hantera risker är fri, utan är bunden till specifika kontextuella villkor såsom gemensamma historiska erfarenheter, institutionella strukturer och de politiska system som är inbäddade i en särskild kultur. Därför är riskhantering beroende av kontext och varierar mellan olika kulturer²" (s.117).

² Samtliga citat från engelskspråkig litteratur är författarens egna översättningar.

Den kulturella riskteorin har haft starkt inflytande på forskningen om riskuppfattning och sociala reaktioner på osäkerhet. Den har fungerat som ett värdefullt ramverk för att förstå hur gemensamma värderingar, sociala strukturer och världsbilder påverkar vad olika grupper uppfattar som farligt respektive acceptabelt. Samtidigt har teorin varit föremål för omfattande kritik. Forskare har pekat på problem med cirkulära resonemang, där kulturella fördomar används både för att förklara och definiera riskuppfattningar, vilket gör kärnbegreppen svåra att avgränsa analytiskt (Boholm, 1996). Andra menar att ramverket är alltför schematiskt och reducerar komplexa sociala realiteter till en begränsad uppsättning idealtyper, samt att det alltjämt är komplicerat att operationalisera och validera empiriskt i olika kontexter (Rippl, 2002; Sjöberg, 1997).

Till följd av detta varnar kritiker för att behandla den kulturella riskteorin som en heltäckande eller prediktiv modell, även om den behåller ett betydande heuristiskt värde. I stället betonas behovet av mer robusta mätstrategier, jämförande studier och empiriska tester för att underbygga teoretiska påståenden och förfina modellens förklaringskraft (Tansey & O'Riordan, 1999). Med utgångspunkt i den befintliga kritiken av kulturteorin vidareutvecklade och expanderade Cornia et al. (2014) och Dressel (2015) begreppet riskkultur genom en empiriskt jämförande studie av sju europeiska länder där de identifierade tre framträdande typer av riskkulturer.

Typer av riskkulturer

I sin forskning undersökte Cornia m.fl. (2014) och Dressel (2015) hur risk- och krishantering gestaltas och inramas i olika nationella kontexter, vem som anses ha ansvaret för att förebygga kriser samt vem som får skulden när en kris inträffar. Dessa studier indikerar att det finns tre typer av riskkulturer: fatalistisk, individorienterad och statsorienterad.

Den fatalistiska riskkulturen kännetecknas av inställningen att risker är oundvikliga eller bortom mänsklig kontroll. I samhällen där denna kultur råder, till exempel, Italien, finns en tendens att acceptera ödet och se risker och katastrofer som oundvikliga och som något som måste genomlevas snarare än något som människan aktivt kan förebygga eller förbereda sig för.

Den individorienterade riskkulturen betonar däremot att risker och kriser kan förebyggas och att individer själva bör förbereda sig inför potentiella kriser, vidta försiktighetsåtgärder, skydda sig mot potentiella faror och i hög grad lita på sin egen förmåga snarare än på statliga insatser. I samhällen där denna kultur dominerar, exempelvis i Nederländerna, uppmanas personligt ansvarstagande och självständighet i hanteringen av risker och kriser.

Slutligen, *den statsorienterade riskkulturen* som präglas av en stark tilltro till statens roll som den primära aktören i risk- och krishantering. Här uppfattas det som en självklarhet att myndigheter och offentliga institutioner ska ha huvudansvaret för att förebygga och hantera kriser samt skydda

medborgarna vid katastrofer. Forskningen visar att Sverige är ett framträdande exempel på en statsorienterad riskkultur (Cornia m.fl., 2014). Det innebär att svenskar i hög grad utgår från att staten har ett centralt ansvar för att planera, förbereda och skydda samhället och befolkningen inför eventuella kriser.

Det finns dock några centrala aspekter att beakta. För det första bygger studien av Cornia m.fl. (2014) på expertintervjuer och fokusgrupper, vilket innebär att resultaten behöver valideras genom bredare befolkningsundersökningar. För det andra kan vissa länder präglas av flera olika typer av riskkultur samtidigt, och enkätstudier kan därför bidra med en mer nyanserad bild av vilka attityder som finns hos olika grupper i samhället. För det tredje genomfördes studien för över ett decennium sedan. Med tanke på att riskkulturer är dynamiska och förändras över tid finns det därför behov av en uppdaterad analys.

Dessutom finns det indikationer på att de informationskampanjer som svenska myndigheter har genomfört under senare år delvis har skiftat fokus till medborgarnas eget ansvar. Betoning på individuellt ansvar ligger dock närmare en annan typ av riskkultur, nämligen en individorienterad riskkultur.

Vem bär ansvaret för krisberedskap?

Flera forskare har framhållit att den svenska säkerhetskulturen sedan mitten av 2000-talet har präglats av tilltagande individualisering och 'responsibilization' (Asp, 2015; Kvarnlöf, 2020; Ågren, 2024)³. Det innebär att ansvaret för samhällets krisberedskap och krishantering i allt högre grad har kommit att förskjutas från staten till enskilda medborgare. I kommunikationsinsatser från kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer betonades att individer bör ha en viss egen beredskap för att kunna klara sig utan omedelbart stöd från samhället. Begreppet 'responsibilization' syftar till "en strategisk satsning från statens sida för att få individer att ta ett större ansvar för sin egen säkerhet" (Larsson, 2021, s. 307).

Fram till omkring 2020 formulerades detta ofta som en rekommendation om att medborgare skulle kunna hantera de första tre dygnen, det vill säga 72 timmar, vid en allvarlig samhällsstörning. Även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)⁴ beskrev tidigare den enskildes beredskap i termer av att kunna klara sig under "några dagar".

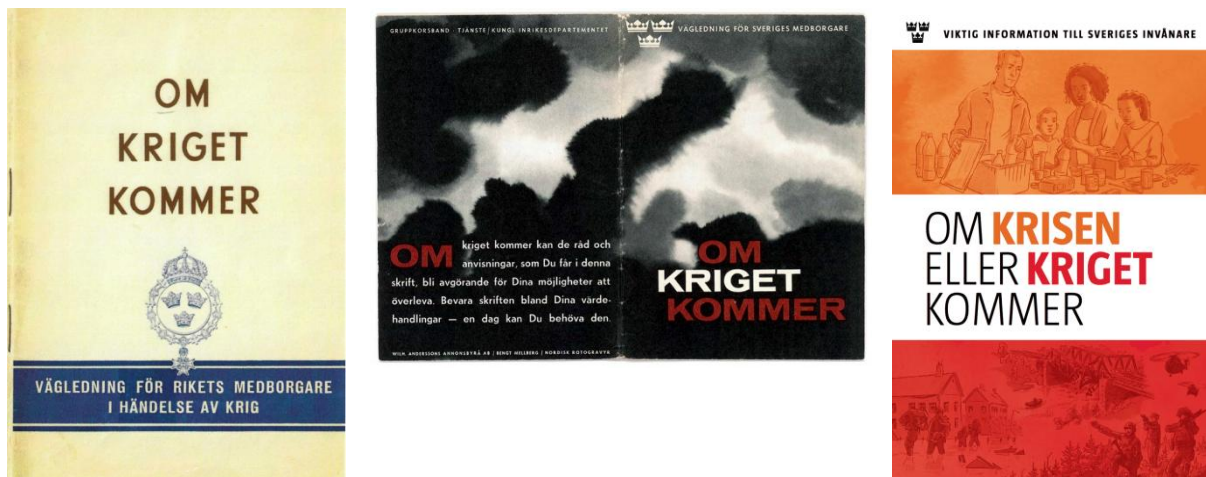
År 2017 fick MSB i uppdrag av regeringen att ta fram en reviderad version av broschyren "*Om kriget kommer*". Broschyren hade funnits i flera upplagor sedan 1943, då den först togs fram under andra

³ Se också Cronqvist (2009) för en historisk studie av svensk civilförsvarskultur som hävdar att en gradvis individualisering av civilförsvarsbudskapet sker redan under 1943–1989.

⁴ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bytte den 1 januari 2026 officiellt namn till Myndigheten för civilt försvar.

världskriget. De tidigare versionerna hade ett tydligt fokus på krigsberedskap och innehöll information om bland annat krigsplacering, civilt försvar, motstånd, evakuering och andra liknande frågor.

Bild 1. Omslag på broschyrerna år 1943, 1961 och 2018 (från vänster till höger).

Under efterkrigstiden publicerades flera reviderade och uppdaterade upplagor av broschyren. Från och med 1970-talet fanns dessutom en förkortad version av informationen på de sista sidorna i svenska telefonkataloger. Efter 1991 års upplaga följde dock ett långt uppehåll, vilket kan förstås mot bakgrund av det förändrade säkerhetspolitiska läget efter kalla krigets slut och den minskade betoningen på totalförsvar i svensk diskurs och samhällspolitik. På uppdrag av regeringen presenterade MSB år 2018 en ny version av broschyren, nu med titeln "*Om krisen eller kriget kommer*". Den ändrade titeln markerar en viktig förskjutning: från ett ensidigt fokus på krig till ett bredare perspektiv som omfattar även kriser under fredstid. Den nya broschyren innehöll därför inte enbart råd om hur allmänheten bör agera vid krig eller höjd beredskap, utan också praktiska rekommendationer för hemberedskap vid andra samhällsstörningar. På så sätt blev broschyren ett uttryck för ett bredare syn på krisberedskap, där medborgare förväntas kunna hantera både militära hot och civila kriser genom en viss grad av egen hemberedskap.

Efter 2020 har statliga rekommendationerna förändrats och förtydligats. Den tidsperiod som medborgare förväntas kunna klara sig på egen hand har successivt utökats från tre dygn till omkring en vecka. Denna förändring ska förstås mot bakgrund av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, ökade diskussioner om totalförsvar och ett starkare fokus på samhällets samlade motståndskraft. I stället för att enbart betona kortvariga störningar framhävs numera behovet av en mer uthållig hemberedskap, där människor förväntas kunna hantera längre avbrott i exempelvis elförsörjning, vatten, kommunikationer och tillgång till mat.

I regeringens proposition om totalförsvaret 2021–2025 anges att: ”Enskilda individer som inte har ett omedelbart hjälpbehov vid en allvarlig händelse och som har förutsättningar och resurser att klara sig själva bör kunna ta ansvar för den egna försörjningen under en veckas tid och i solidaritet och samarbete med andra bistå varandra i den utsträckning det är möjligt.” (Regeringen, 2020, s. 134).

Även i den senaste totalförvarspropositionen för 2025–2030 stärks det egna ansvaret för att klara sig ”minst en vecka” så att den enskilde därmed kan ”bidra till samhällets motståndskraft och bidra till att samhällets samlade resurser kan prioriteras dit där behoven är som störst.” (Regeringen, 2024, ss. 118-119).

Bild 2. Exempel på beredskapskommunikation.

Individens ansvar, liksom betydelsen av samarbete mellan människor, står i centrum i den senaste upplagan av broschyren ”*Om krisen eller kriget kommer*”, som skickades ut till svenska hushåll under hösten 2024. Samma betoning återkommer i den årliga kampanjen Beredskapsveckan, som både 2025 och 2026 genomförs under det övergripande temat ”Du är en del av Sveriges totalförsvaret”.

MSB står bakom dessa kommunikationsinsatser och framhåller att temavalet syftar till att synliggöra vikten av att alla bidrar till samhällets samlade beredskap (MSB, 2024). Budskapet är att krisberedskap inte enbart är en fråga för myndigheter och offentliga institutioner, utan också något som förutsätter medborgarnas aktiva medverkan. Genom att betona att varje individ är en del av totalförsvaret kopplas hemberedskap och vardagliga förberedelser till ett bredare samhällsansvar: att tillsammans kunna möta framtida kriser och, ytterst, krig.

Vilka grupper förbereder sig?

Forskning om hemberedskap lyfter konsekvent fram betydelsen av strukturella, sociodemografiska och kognitiva faktorer för hur beredskapsbeteenden formas. I en omfattande litteraturöversikt sammanställer Levac med flera (2012) centrala och återkommande faktorer för hemberedskap, däribland ålder, inkomst, utbildning, förekomst av barn eller äldre i hemmet, tillgång till information samt tidigare erfarenheter av katastrofer.

Exempelvis har forskningen visat på ett tydligt samband mellan ålder och beredskap. Enander (2018) finner att både oro och upplevd sårbarhet ökar med åldern. Samtidigt tyder undersökningar på att detta samband inte är linjärt, utan snarare kurvlinjärt. Det innebär att beredskapen ökar fram till en viss ålder för att därefter minska; exempelvis finner Eriksson och Denk (2024) att individer över 64 år uppvisade en lägre beredskapsnivå.

Det finns även belägg för att kön, utbildningsnivå och inkomst spelar roll i beredskapsfrågor. Svenska studier visar att kvinnor samt individer med högre utbildning och inkomst tenderar att engagera sig i fler beredskapsaktiviteter än män och personer med lägre utbildning och inkomst (Eriksson & Denk, 2024; Kvarnlöf & Montelius, 2020).

Flera svenska intervjustudier har också identifierat skillnader i hemberedskap mellan personer som bor på landsbygden och dem som är bosatta i mer urbana miljöer (Guldåker, 2016; Kvarnlöf, 2020). Resultaten visar att landsbygdsbor oftare har egna erfarenheter av exempelvis strömavbrott och oväder, vilket bidrar till en högre medvetenhet om risker, starkare känsla för eget ansvar och en bättre förmåga att förbereda sig inför kriser jämfört med personer i stadsmiljöer (Heidenström & Kvarnlöf, 2018). Därtill har boende på landsbygden ofta en djupare lokal kännedom om risker i sin geografiska omgivning och större förvaringsutrymme än människor som bor i städer. Liknande mönster har också observerats i internationell forskning, där skillnader i krisberedskap mellan stad och landsbygd identifierades (Chai m.fl., 2021; Heidenström & Hansen, 2020; Kohler m.fl., 2020).

Förtroende för myndigheter har visat sig ha skiftande effekter på beredskap. Å ena sidan visar vissa studier att förtroende för myndigheter kan stärka hemberedskap. Mekanismen bakom denna positiva effekt tycks vara att rekommendationer och kommunikation från betrodda myndigheter uppfattas som mer trovärdiga, relevanta och användbara (Paton, 2003; Paek m.fl., 2010; Kim & Kim, 2022). När människor har förtroende för de institutioner som förmedlar råd och varningar ökar sannolikheten att de tar informationen på allvar och omsätter den i konkreta beredskapshandlingar.

Andra studier visar däremot att högre förtroende för myndigheter kan minska medborgarnas beredskap. Denna effekt kan förstås som att känslan av att vara skyddad av myndigheterna minskar det upplevda behovet av personlig beredskap. Terpstra (2011) visar exempelvis, i en studie av översvämningsskydd, att förtroende kan ha en dämpande medierande effekt som leder till lägre beredskapsintentioner. Liknande resultat återfinns för andra typer av risker och i andra kulturella kontexter (Papagiannaki m.fl., 2019; Ridzuan m.fl., 2024; Robinson m.fl., 2025).

En annan faktor som fått stor uppmärksamhet i forskning om risker och kriser är individers tilltro till sin egen förmåga eller så kallad self-efficacy (Bandura, 1977), vilket utgör en viktig resurs för hantering av risker och kriser. Hur människor uppfattar sin egen förmåga har visat sig påverka hur väl de lyckas uppnå uttalade mål eller klara specifika uppgifter. Sådana föreställningar påverkar om människor tänker

pessimistiskt eller optimistiskt på sätt som förstärker eller hindrar ett visst beteende (Bandura, 2001). En hög tilltro till den egna förmågan är kopplad till ökad beredskap och en större benägenhet att vidta åtgärder inför och under olika typer av samhällskriser (Marceron & Rohrbeck, 2019; Qiu m.fl., 2023; Rao m.fl., 2022). En tidigare studie visar att det fanns hög tilltro till den egna förmågan bland allmänheten i Sverige under coronapandemin (Sandstig & Dahlin Ivanoff, 2020).

Metod

För att undersöka inställningen till ansvar för hemberedskap bygger studien på två datamängder. För det första används nationellt representativa enkätdata från SOM-institutet vid Göteborgs universitet från 2024 och 2025. Dessa data används för att analysera allmänhetens attityder samt relevanta kontrollvariabler på individnivå. Utifrån enkätresultaten valdes en subgrupp ut för fördjupad kvalitativ analys. Denna del av studien bygger på fokusgruppsintervjuer med särskilt fokus på personer med utländsk bakgrund bosatta i Sverige.

Den nationella SOM-undersökningen är en rikstäckande enkätstudie som har genomförts årligen sedan 1986. Undersökningen uppfyller kraven i etikprovningsslagen (2003:460), och allt deltagande är frivilligt och baserat på informerat samtycke. Enkäten innehåller ett brett spektrum av frågor som mäter individuella attityder och beteenden, däribland inställningar till krisberedskap, samt ett antal demografiska kontrollvariabler.

Denna studie bygger på data från de nationella SOM-undersökningarna 2024 och 2025. Undersökningarna genomfördes som flera parallella delundersökningar (formulär), med en kombination av unika och överlappande frågor. Varje delundersökning samlades in genom ett systematiskt sannolikhetsurval om 3 750 personer i åldern 16 år och äldre⁵ bosatta i Sverige, vilket innebär att urvalet omfattar både svenska och utländska medborgare. I föreliggande studie används ett av dessa delurval. Med en bruttosvarsfrekvens på 49 procent år 2024 och 50 procent år 2025 uppgick det totala antalet respondenter till 1 843 respektive 1 893 personer. Datainsamlingen pågick under cirka tre månader, från september till december respektive år.

För att kartlägga den svenska befolkningens attityder till ansvarsfördelning avseende hemberedskap inför potentiella samhällskriser ombads respondenterna skatta ansvarsgraden för två centrala aktörer – myndigheterna och medborgarna – utifrån frågeställningen: *”Hur stort ansvar anser du att följande aktörer har för hemberedskapen inför eventuella samhällskriser i Sverige?”* (från ”mycket stort ansvar” till ”mycket litet ansvar”). Självskattad beredskapsförmåga analyseras utifrån frågan: *”Hur säker är du på din förmåga att förbereda dig inför en eventuell samhällskris?”* där svarsalternativen sträckte sig från ”extremt säker” till ”inte alls säker”.

Som komplement till enkätundersökningen genomfördes sex fokusgruppsintervjuer med personer födda utanför Europa. Syftet med fokusgrupperna var att få en fördjupad förståelse för de attityder, erfarenheter och resonemang som ligger bakom tillskrivning av ansvar i frågor om hemberedskap. Medan enkätmaterialen ger möjlighet att analysera bredare mönster i befolkningen, bidrar

⁵ Från och med 2024 har den tidigare övre åldersgränsen på 90 år tagits bort i de nationella SOM-undersökningarna.

fokusgrupperna med kunskap om hur deltagarna själva tolkar och förhandlar frågor om ansvar, trygghet, tillit och praktiska förutsättningar i relation till krisberedskap.

Fokusgruppsintervjuerna utfördes under våren 2026 i Göteborg. Information med inbjudan till fokusgrupperna spreds via bibliotek i Biskopsgården och Hisings Backa, föreningarna Biblioteksvännerna i Biskopsgården och Integrationsnätverk Göteborg, och via vuxenutbildningen Studium i Kviberg.

Etiska överväganden gjordes inför genomförandet av fokusgruppsintervjuerna. Intervjuerna utformades så att inga frågor ställdes om känsliga personuppgifter i GDPR-mening. Fokus låg i stället på deltagarnas allmänna erfarenheter av krisberedskap, deras syn på ansvarsfördelning mellan individ och myndigheter samt deras uppfattningar om hemberedskap i en svensk kontext. Mot den bakgrunden bedömdes fokusgruppsintervjuerna inte omfattas av krav på etikprövning enligt etikprövningslagen, eftersom studien inte avsåg att behandla känsliga personuppgifter eller andra uppgifter som kräver etikprövning. Utöver detta följde studien noggrant grundläggande forskningsetiska principer. Deltagandet var frivilligt och byggde på informerat samtycke (se samtyckesformulär i Appendix). Deltagarna informerades om studiens syfte, hur materialet skulle användas, att deras medverkan kunde avbrytas när som helst samt att deras svar skulle behandlas konfidentiellt och presenteras på ett sätt som inte möjliggör identifiering av enskilda personer.

Deltagarna i fokusgrupperna hade olika bakgrund vad gäller ursprungsland, ålder, kön, familjesituation och tid i Sverige. De hade bott i Sverige under varierande lång tid, från minst fyra år till som längst 29 år (se information om fokusgrupperna i Appendix). Intervjuerna genomfördes i gruppform för att fånga både individuella erfarenheter och de kollektiva resonemang som uppstod i samtalet mellan deltagarna. Fokusgruppsformatet gjorde det möjligt att studera hur deltagarna reagerade på, bekräftade, ifrågasatte och utvecklade varandras uppfattningar om ansvar för hemberedskap.

Det kvalitativa materialet analyserades tematiskt med fokus på återkommande mönster och skillnader i deltagarnas resonemang. Analysen syftade inte till att ge en statistiskt representativ bild av alla utrikesfödda personer i Sverige, utan till att fördjupa förståelsen av hur ansvar för hemberedskap kan förstås och motiveras inom en grupp där tidigare erfarenheter, sociala resurser och livsvillkor kan skilja sig från andra befolkningsgrupper. Fokusgrupperna används därmed som ett analytiskt komplement till enkätresultaten och bidrar till att synliggöra de betydelser och erfarenheter som ligger bakom kvantitativa skillnader i tillskrivning av ansvar och hemberedskap.

Resultat

Riskkultur: Ansvar för hemberedskap

Resultaten visar att en klar majoritet anser att myndigheterna bär ett mycket stort ansvar (74 procent år 2024 och 77 procent år 2025). Sammanlagt uppgår andelen av dem som anger mycket respektive ganska stort ansvar till hela 93 respektive 95 procent (se tabell 1), vilket pekar på en utbredd statsorienterad riskkultur i det svenska samhället.

När det gäller medborgarnas egna ansvarsutkrävande uppvisar data en mer nyanserad bild. Andelen som tillskriver medborgarna ett mycket stort ansvar är avsevärt lägre (37 % för både 2024 och 2025), vilket utgör ungefär hälften av motsvarande värde för myndigheterna. Huvuddelen av respondenterna placerar sig i stället i kategorin ganska stort ansvar (46 % år 2024; 48 % år 2025). Sammanlagt anser således en betydande majoritet (83 % respektive 85 %) att medborgarna har ett antingen mycket eller ganska stort ansvar, medan endast 4 % anger att ansvaret är ganska eller mycket litet. Resultaten kan tolkas som att även en individorienterad riskkultur förekommer i dagens Sverige.

Inom ramen för denna studie definieras den fatalistiska riskkulturen som en attityd där såväl staten som individen tillskrivs ett lågt ansvar för krisberedskap. Endast 2–4 procent av respondenterna omfattas av denna attityd, vilket visar att den fatalistiska kulturen är mycket svagt företrädd i Sverige.

Sammanfattningsvis tyder resultaten på att myndigheterna alltså betraktas som ansvariga för hemberedskapen. Samtidigt finns en tydlig uppfattning om även den enskilde medborgaren som ansvarsbärande.

Tabell 1. Fördelning av ansvar för hemberedskap inför samhällskriser (procent).

	<i>Myndigheterna</i>		<i>Medborgarna</i>	
	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Mycket stort ansvar	74	77	37	37
Ganska stort ansvar	19	18	46	48
Varken stort eller litet ansvar	5	4	13	11
Ganska litet ansvar	1	1	3	3
Mycket litet ansvar	1	0	1	1
Summa procent	100	100	100	100
Antal	1 726	1 778	1 738	1 785

Kommentar: Frågan löd ”Hur stort ansvar anser du att följande aktörer har för hemberedskapen inför eventuella samhällskriser i Sverige?”, följt av två aktörer, nämligen Medborgarna och Myndigheterna. Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat fråga för respektive aktör och år.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024, 2025.

Riskkultur: social bakgrund

Tidigare forskning visar att social bakgrund har en relativt stor betydelse för att engagera sig i hemberedskapsaktiviteter. I nästa steg ser vi närmare på social bakgrund i samband med att tillskriva medborgarna respektive myndigheterna ansvar. För att undersöka sambandet genomfördes en ordinal logistisk regression⁶ – en analysmetod som tar hänsyn till samtliga ingående faktorer samtidigt, såsom kön, ålder, utbildningsnivå och inkomst, och möjliggör en bedömning av deras effekt på en beroende variabel (tillskrivning av ansvar för krisberedskap).

Resultaten från den regressionsmodellen visar ett statistiskt signifikant samband mellan social bakgrund och tillskrivning av ansvar för hemberedskap till medborgarna. Exempelvis var ålder en signifikant prediktor ($b = -0.01$, $SE = 0.003$, $p < 0.001$), där äldre respondenter i högre utsträckning ansåg att medborgarna har ett större ansvar för hemberedskap. Även kön och utbildningsnivå påverkade tillskrivning av ansvar. Män ($b = 0.25$, $SE = 0.01$, $p < 0.001$) rapporterade en lägre grad av ansvar för medborgarna jämfört med kvinnor. Däremot tillskrev respondenter med högre utbildning ett större ansvar till medborgarna än de med lägre utbildning (se tabell 2). Resultaten visar även en signifikant effekt av boendeområde för respondenterna bosatta på landsbygd respektive i storstäder (Stockholm, Göteborg och Malmö), ($b = 0.53$, $SE = 0.17$, $p < 0.01$), där storstadsbor i lägre utsträckning var benägna att tillskriva medborgarna ett högt ansvar. Däremot fanns inga signifikanta skillnader mellan boende i mindre tätorter och städer eller i större tätorter jämfört med de som bor på landsbygd. En högre sammanlagd hushållsinkomst var också associerad med att tillskriva medborgarna ett större ansvar. Statistiskt signifikanta skillnader observerades dock endast för hushåll med en inkomst mellan 300 000 och 800 000 kronor ($b = 0.23$, $SE = 0.13$, $p < 0.1$) jämfört med hushåll med en inkomst under 300 000 kronor.

Resultaten för att tillskriva myndigheter ansvar för hemberedskap visar dock inga signifikanta samband för social bakgrund förutom utbildningsnivåer. Respondenter med hög och medelhög utbildning rapporterade ett större myndighetsansvar jämfört med människor med låg utbildning (se tabell 2). Samtidigt är det viktigt att poängtera att mycket stor andel av respondenterna angett att myndigheterna har ”mycket” eller ”ganska stort ansvar” och på grund av detta finns det begränsad variation bland svaren som kan påverka resultat av den statistiska analysen.

⁶ Tester av parallellitetsantagandet för båda modellerna, den som tillskriver ansvar till medborgarna och till myndigheterna, utfördes och antagandet om parallella linjer är uppfyllt samt att en ordinal logistisk regression är lämplig.

Tabell 2. Social bakgrund och självskattad beredskapsförmåga effekt på tillskrivning av ansvar för hemberedskap, 2024 (ostandardiserad regressionskoefficient, b-värde, signifikans, standardfel).

Variabel	Medborgare		Myndigheter	
	Koefficient (b) ¹	Standardfel (SE)	Koefficient (b) ¹	Standardfel (SE)
Ålder	-.01***	.003	-.00	.00
Kön				
Kvinna	(bas)		(bas)	
Man	.25**	.01	.14	.12
Utbildning¹				
Låg	(bas)		(bas)	
Medellåg	-.41*	.16	-.16	.19
Medelhög	-.62***	.17	-.55**	.19
Hög	-.69***	.16	-.51**	.19
Boendekområde				
Ren landsbygd	(bas)		(bas)	
Mindre tätort	.32	.16	.19	.24
Stad eller större tätort	.96	.15	.24	.18
Stockholm, Göteborg, Malmö	.53**	.17	-.04	.22
Sammanlagd årsinkomst i hushållet				
Max 300 000 kr	(bas)		(bas)	
300 000 – 800 000 kr	.23*	.13	.2	.16
Över 800 000 kr	.16	.15	.2	.18
Självskattad beredskapsförmåga³				
Extremt och Mycket säker	(bas)			
Ganska säker	.77***	.13	-.08	.15
Inte särskilt säker	1.38***	.15	.09	.17
Inte alls säker	2.31***	.31	.38	.33

* p<.05; ** p<.01; *** p<.001.

Kommentar: Modell (Medborgarna): N = 1 563, Log-likelihood = -1 665.6, Pseudo R2 = 0.05; Model 2 (Myndigheterna): N = 1 557, Log-likelihood = -1 166.75, Pseudo R2 = 0.01.

¹ Svartalternativen är kodade från 1 = ”mycket stort ansvar” till 5 = ”mycket litet ansvar”, vilket innebär att en större koefficient motsvarar en lägre tillskrivning av ansvar till respektive aktör jämfört med referenskategori som anges som bas i tabellen.

² I tabellen motsvarar kategorierna för utbildning: Låg=max grundskola eller motsvarande; Medellåg=max gymnasium, folkhögskola eller motsvarande; Medelhög=eftergymnasial utbildning, men ej examen från högskola/universitet; Hög=examen från högskola/universitet.

³ Frågan löd *Hur säker är du på din förmåga att förbereda dig inför en eventuell samhällskris?* Svartalternativen framgår i tabellen. Resultat för kategorierna ”Extremt säker” och ”Mycket säker” är sammanslagna i analysen.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

Riskkultur: självskattad beredskapsförmåga

Nästa del analyserar individens självskattade beredskapsförmåga och dess eventuella samband med fördelning av ansvar för hemberedskap. Resultat från den nationella SOM-undersökningen 2024 visar att drygt en tredjedel av respondenterna känner en påtaglig osäkerhet kring sin förmåga att förbereda sig inför en samhällskris (28 % uppger att de är inte särskilt säkra och 4 % inte alls säkra). Majoriteten (46 %) bedömer sig vara ganska säkra, medan drygt en femtedel uppvisar hög tilltro till den egna förmågan (19 % mycket säkra och 3 % extremt säkra). Dessa resultat indikerar att även om många har en viss tilltro till sin beredskapsförmåga, finns det en betydande grupp som upplever bristande förmåga att förbereda sig inför en samhällskris.

Vidare analyserades sambandet mellan självskattad förmåga och tillskrivet ansvar gentemot medborgare respektive myndigheter. Analysen påvisar ett statistiskt signifikant samband: ju högre självskattad beredskapsförmåga en individ uppger, desto större ansvar tillskrivs medborgarna (se tabell 2). Detta tyder på att en stark tilltro till den egna förmågan kan kopplas samman med en mer individorienterad riskkultur. Däremot framgår att den egna beredskapsförmågan inte har någon statistiskt signifikant effekt på att tillskriva myndigheterna ansvar.

Tillskrivning av ansvar och födelseland

Resultaten uppvisar en nyanserad bild av hur ansvaret för hemberedskap fördelas utifrån respondenternas födelseland. En tydlig majoritet i samtliga bakgrundsgrupper betraktar det egna ansvaret för hemberedskap som stort. Bland svenskfödda är denna uppfattning särskilt utbredd: 38 procent anger att de har ett mycket stort ansvar och 49 procent ett ganska stort ansvar, vilket innebär att nästan nio av tio (87 procent) i denna grupp tillskriver individen ett betydande ansvar (se tabell 3).

Personer födda i övriga Europa intar i sin tur en mer ambivalent mellanposition. Gruppen utmärker sig genom en relativt hög andel i den neutrala kategorin ”varken stort eller litet ansvar” (17 procent), vilket indikerar en högre grad av osäkerhet kring det individuella ansvaret.

Även bland utrikesfödda uppger majoriteten ett mycket eller ganska stort ansvar, men mönstret uppvisar viktiga skillnader som förtjänar särskild uppmärksamhet. Svar från personer födda utanför Europa uppvisar en särpräglad bild. Denna grupp utmärker sig med den högsta andelen respondenter som anger att de har ett mycket stort ansvar, 39 procent, men samtidigt också den högsta andelen som uppger att det egna ansvaret är ganska eller mycket litet, 10 procent, i jämförelse med såväl svenskfödda (3 procent) som födda i Europa (5 procent). Pearson's chi-square-test visar ett statistiskt signifikant samband mellan födelseland och uppfattningar om medborgarnas ansvar för hemberedskap, $\chi^2(8) = 33,52$, $p < 0,001$.

Tabell 3. Uppfattningar om medborgarnas ansvar för hemberedskap efter födelseland. Procent.

	Född i Sverige	Född i annat land i Europa	Född utanför Europa
Mycket stort ansvar	38	33	39
Ganska stort ansvar	49	45	38
Varken stort eller litet ansvar	10	17	13
Ganska litet ansvar	2	4	5
Mycket litet ansvar	1	1	5
Summa procent	100	100	100
Antal	1 530	137	118

Pearson $\chi^2(8) = 33,52$, $p < 0,001$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Sammantaget pekar resultaten på att födelseland har betydelse för hur det egna ansvaret för hemberedskap uppfattas, men inte på ett entydigt sätt. Medan svenskfödda respondenter i högst grad samlas kring uppfattningen att individen har ett ganska eller mycket stort ansvar, framträder större variation bland utrikesfödda personer. Den högre andelen som helt avvisar ett eget beredskapsansvar bland de som är födda utanför Europa motiverar fördjupade analyser av möjliga bakomliggande faktorer, såsom tillit till myndigheter, tidigare kriserfarenheter, informations- och språkkunskap samt skillnader i sociala och materiella förutsättningar att förbereda sig.

Tabell 4. Uppfattningar om myndigheternas ansvar för hemberedskap efter födelseland. Procent.

	Född i Sverige	Född i annat land i Europa	Född utanför Europa
Mycket stort ansvar	78	74	67
Ganska stort ansvar	18	16	22
Varken stort eller litet ansvar	3	7	7
Ganska litet ansvar	0.7	2	1
Mycket litet ansvar	0.3	1	3
Summa procent	100	100	100
Antal	1 529	135	114

Pearson $\chi^2(8) = 25,47$, $p < 0,001$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Resultaten visar också att myndigheternas ansvar betonas starkt i samtliga grupper, men att styrkan i denna tillskrivning av ansvar varierar något efter födelseland (se tabell 4). Bland personer födda i Sverige anger 78 procent att myndigheterna har ett mycket stort ansvar, och ytterligare 18 procent anger ett ganska stort ansvar. Motsvarande andelar är något lägre bland personer födda i ett annat europeiskt

land och lägst bland personer födda utanför Europa. Dessutom anger en större andel utrikesfödda respondenter att myndigheterna har ett mindre ansvar. Exempelvis uppger 3 procent av personer födda utanför Europa att myndigheterna har ett mycket litet ansvar, jämfört med 0,3 procent bland personer födda i Sverige. Pearson's chi-square-test visar att sambandet mellan födelseland och uppfattningar om myndigheternas ansvar är statistiskt signifikant, $\chi^2(8) = 25,47$, $p < 0,001$.

Fokusgruppsintervjuerna

I samtliga fokusgrupper väckte frågor om beredskap starka reaktioner. Reaktionerna var i hög grad kopplade till broschyren *"Om krisen eller kriget kommer"*, som aktualiserar i sin titel både samhällskriser och krig. Fokusgruppsdeltagarna med utomeuropeisk bakgrund kom från länder som under lång tid varit hårt drabbade av krig, militära konflikter eller politisk instabilitet, vilket i många fall hade tvingat stora grupper människor på flykt. Mot denna bakgrund väckte broschyrens budskap starka känslor och associationer till deltagarnas tidigare erfarenheter och till situationen i deras ursprungsländer.

Många deltagare beskrev att broschyren fick dem att tänka på sina hemländer och på de konflikter eller kriser de själva, eller deras närstående, hade erfarenhet av. Den trygghet som de upplevde sig ha funnit i Sverige framstod därför som mycket betydelsefull. Samtidigt uttryckte flera deltagare oro över att den retorik som förekommer i broschyren, i politiska uttalanden och i medierapportering kan tyda på att säkerhetsläget i Sverige håller på att försämrats. För många blev budskapet om kris och krig därför inte enbart en praktisk uppmaning till hemberedskap, utan också en känslomässigt laddad påminnelse om erfarenheter av otrygghet, flykt och samhällelig instabilitet.

Jag blir mycket orolig och rädd när jag fick broschyren och fick tänka att det kan komma att vara krig i Sverige. Jag upplevde krig i mitt hemland ... och vill inte att det ska hända i Sverige. (FG5, kvinna, Syrien)

Många respondenter som kommer från kris- och konfliktdrabbade länder har omfattande erfarenheter av större samhällsstörningar och krig. Å ena sidan kan dessa erfarenheter bidra till en mer konkret förståelse av vad beredskap innebär i praktiken. För dessa individer är krisberedskap inte ett teoretiskt koncept, utan en upplevd verklighet där vikten av matreserver, vatten, värme, information och starka sociala skyddsnät redan är inpräglad.

Jag är född och växte upp i Afghanistan, som hade kring i nästan 40 år. Jag hade mycket erfarenhet av krig och kriser och jag vet hur man ska förbereda sig. (FG4, kvinna, Afghanistan)

Vi som upplevde kriget i våra hemländer – vi är vana. Vi lämnade våra länder på grund av krig och kom hit. Så att vi skulle känna oss tryggt. Vi känner oss mycket tryggare här i Sverige och hoppas inte att krig eller större kriser ska hända här. Men vi är vana för kriser, att leva utan el eller tillgång till vatten. Vi vet hur man ska klara sig. (FG1, kvinna, Somalia)

Å andra sidan synliggör fokusgruppsintervjuerna en tydlig kontextuell skillnad. Förutsättningarna ser annorlunda ut: det svenska klimatet skiljer sig och i Sverige saknas ofta exempelvis lokala brunnssystem eller möjlighet till hushållsnära matproduktion. Detta innebär att även individer med personliga erfarenheter av krig och svåra kriser ställs inför en omställningsprocess. Beredskap i en svensk kontext kräver anpassning till ett högteknologiskt och infrastrukturberoende samhälle. Följaktligen är tidigare kriserfarenhet inte automatiskt detsamma som lokal beredskapsförmåga.

Vi är mer vana med krig och större kriser från våra hemländer, men i Sverige är det annorlunda. Där kunde vi hämta vatten i en brunn, och även mjölka kor. Här vet jag inte var ska jag hitta vatten. Och i Sverige är det också viktigt att tänka på hur man ska hålla sig varm. (FG5, kvinna, Eritrea)

Resultaten visar att förutsättningarna för att bygga upp en omfattande hemberedskap är ojämnt fördelade. Flera deltagare diskuterar hur deras boendeförhållanden i mindre hyreslägenheter med stora familjer och flera små barn skapar praktiska hinder. I kombination med begränsat utrymme och en ansträngd ekonomi försvåras lagring av mat, vatten, mediciner och nödvändig utrustning. Hemberedskap framstår därmed inte enbart som en fråga om individuellt ansvar eller vilja, utan i hög grad som en fråga om resurser och praktiska möjligheter.

Jag har tre barn och vi bor i en lägenhet. Hur mycket vatten behövs det för oss alla för en vecka? Det blir svårt att hitta plats för det. (FG5, kvinna, Syrien)

Jag tror att myndigheter ska ta ansvar. Inte alla ha råd att köpa allt som behövs. Myndigheter ska hjälpa människor att förbereda sig. Vi behöver hjälp. (FG4, kvinna, Afghanistan)

I fokusgruppsdiskussionerna lyfts dock upp att myndigheter har begränsade resurser och inte kan hjälpa alla. Samtidigt var solidaritet och medmänsklighet i händelse av kris eller krig ett återkommande och viktigt tema i fokusgrupperna. Flera deltagare lyfte fram att det inom deras kultur och inom islam finns en stark tradition av att hjälpa andra, även människor man inte känner sedan tidigare, och att ta socialt ansvar. Det handlar om omsorg och stöd till människor i utsatta situationer. Hjälp riktas inte enbart till familj och närstående, utan också grannar, främlingar och andra behövande.

"Vi ska alla hjälpa varandra. Tillsammans. Man ska inte bara tänka på sig själv om det blir kris. Det finns många gamla och sjuka. Jag ska knacka på dörren till mina grannar och se till att alla har mat och vatten om det händer något" (FG2, kvinna, Iran)

I en krissituation kan denna tradition därför bidra till att beredskap förstås som ett kollektivt ansvar, där människor förväntas bistå varandra med mat, vatten, skydd, information och praktiskt stöd. Flera deltagare i fokusgrupperna betonade att alla ska hjälpas åt om samhället drabbas av en allvarlig kris. På så sätt framträdde hemberedskap inte enbart som individuell självförsörjning, utan också som ett kollektivt ansvar i lokalsamhället där den egna tryggheten kopplas till omsorgen om andra.

"När någonting händer vi vänder oss ofta till våra grannar. Jag kommer från ett land där vi brukar vara nära med andra människor, så även här – behöver jag något då går jag till grannar, och inte bara grannar – även till andra människor från samma land och kan säga att jag behöver hjälp. Vi är tillsammans, vi har gemenskap. Även om vi inte känner varandra, vi alla ska hjälpas åt." (FG1, kvinna, Somalia)

"Informationen är viktigt i kris, vi alla ska veta vad händer och vad ska vi göra. Vi ska sätta upp radio i området där vi bor i Biskopsgården för att alla ska få möjlighet att få information. Även de som inte ha radio hemma." (FG2, man, Afghanistan)

De flesta deltagare uttryckte en hög krismedvetenhet och en tydlig förståelse för vikten av egen hemberedskap. Samtidigt framkom att många ändå avstod från att förbereda sig inför potentiella kriser. För vissa väckte beredskapsfrågor minnen av de kris- och konfliktdrabbade länder som de lämnat, och av den otrygghet som präglade livet där. Hemberedskap blev därför inte enbart en praktisk fråga, utan också känslomässigt laddad. Förberedelser inför kris eller krig kunde upplevas som en påminnelse om tidigare erfarenheter av rädsla, osäkerhet och samhällelig instabilitet.

Detta stod i stark kontrast till den trygghet som många förknippade med livet i Sverige. Flera deltagare beskrev Sverige som en plats där de hade sökt och funnit säkerhet, stabilitet och framtidstro. Mot denna bakgrund fanns ett motstånd mot att föreställa sig att krig eller större samhällskriser också skulle kunna drabba Sverige. Att inte förbereda sig kan därför delvis förstås som ett försök att distansera sig från tidigare erfarenheter av kris och otrygghet.

Vad kan vi säga om riskkulturer i Sverige?

Undersökningen visar att det finns en stark statsorienterad riskkultur hos svenska befolkningen där hela 93 procent (2024) och 95 procent (2025) anser att staten och myndigheterna har mycket eller ganska stort ansvar i frågor om hemberedskap inför samhällskriser. Detta tyder på en bred förväntan på offentliga institutioner att hantera och samordna krisberedskapen. Dessa resultat är i linje med tidigare forskning som har identifierat Sverige som ett land med en starkt institutionaliserad riskhantering, där statens roll betonas i frågor som rör samhällssäkerhet och beredskap (Cornia m.fl., 2014; Dressel, 2015). Resultaten speglar också den svenska välfärdsstatens tradition av kollektivt ansvarstagande och förtroende för myndigheter i krissituationer (Johansson m.fl., 2021; Odén m.fl., 2016).

Samtidigt väcker resultaten viktiga frågor om hur denna statsorienterade syn påverkar individers egenberedskap och i vilken utsträckning medborgarna själva ser sig som ansvariga för sin beredskap vid samhällskriser. Undersökningen visar att det även finns en utbredd uppfattning om att medborgarna har ett betydande ansvar för hemberedskap. 37 procent (både 2024 och 2025) av svenskarna anser att medborgarna har ett mycket stort ansvar, medan 46 procent (2024) och 48 procent (2025) anser att ansvaret är ganska stort.

Resultaten tyder på att en individorienterad riskkultur existerar parallellt med den statsorienterade. Trots en stark förväntan på stat och myndigheter finns det en utbredd medvetenhet om att också individen har en roll att spela i krisberedskap – vilket indikerar att medborgarna förstår sitt ansvar för hemberedskap.

Denna ansvarskänsla är dock inte jämnt fördelad i befolkningen. Synen på individens ansvar är starkast hos äldre, kvinnor, välutbildade, personer med högre inkomster och invånare på landsbygden. Däremot är yngre, män, lågutbildade, personer med lägre inkomst och storstadsbor mer benägna att tona ned medborgarens eget ansvar.

Undersökningen tyder på att tillskrivning av ansvar för hemberedskap inför samhällskriser inte nödvändigtvis är en antingen–eller fråga, där antingen myndigheterna eller medborgarna ses som huvudansvariga. I stället tyder resultaten på att en statsorienterad riskkultur kan samexistera med en individorienterad riskkultur, där både staten och individen förväntas ha en roll i beredskapen inför samhällskriser.

Tidigare forskning har lyft fram att svenska kulturella värderingar präglas av en unik kombination av kollektivistiska och individualistiska särdrag. Detta fenomen har beskrivits som individualiserad kollektivism eller statlig individualism (Berggren & Trägårdh, 2015; Törnqvist, 2019) och innebär att välfärdsstatens historiska utveckling har skapat förutsättningar för en stark individuell autonomi samtidigt som staten har en central roll i att garantera trygghet och stöd. Denna dynamik innebär att det finns höga förväntningar på staten om att ta ansvar i krissituationer och en medvetenhet om individens

eget ansvar. Det visar att det finns goda förutsättningar att utforma budskap som bygger på ett delat ansvar (Sandstig & Eriksson, 2024) där medborgarna kan förlita sig på myndigheternas krishantering samtidigt som de erkänner vikten av egen hemberedskap. Detta kan få betydelse för hur myndigheter utformar kommunikation om krisberedskap – att förstärka budskapet om individens ansvar utan att minska förtroendet för det offentliga systemet.

Resultaten av denna studie visar att en central faktor för att öka medborgarnas ansvarstagande kan vara deras upplevda förmåga att förbereda sig för kriser. De som skattar sin förmåga att utföra krisberedskap som god ser i högre utsträckning hemberedskap som medborgarnas uppgift. Det tyder på att insatser som stärker den egna handlingskraften kan vara en nyckel för att öka den enskildes ansvaret bland befolkningen. Genom riktad information, utbildningar och praktiska övningar kan medborgarnas kriskompetens höjas – något som i sin tur kan stärka motivationen att ta ett större eget ansvar.

Fokusgruppsresultaten visar att personer födda utomlands delar föreställningen att staten och myndigheterna har ett centralt ansvar för att planera, informera och skydda befolkningen vid kriser. Samtidigt uttryckte många deltagare också en tydlig förståelse för att medborgare och hushåll behöver ha egen beredskap och kunna bidra till samhällets samlade krisförmåga.

Dessutom nyanserar fokusgrupperna bilden av individuellt ansvar. Hemberedskap framstår inte bara som en fråga om att varje hushåll ska klara sig själv, utan också som ett socialt ansvar. Deltagarna betonade vikten av att hjälpa grannar, äldre, sjuka och andra personer som kan vara särskilt utsatta vid en kris. Detta tyder på att ansvar för hemberedskap tolkas genom föreställningar av solidaritet, medmänsklighet och ömsesidigt stöd.

Resultaten visar också att ansvarstillskrivning påverkas av människors livsvillkor och tidigare erfarenheter. Deltagare med erfarenheter av krig, flykt eller större samhällskriser hade ofta en hög krismedvetenhet och en konkret förståelse för vad beredskap kan innebära. Samtidigt kunde budskap om kris och krig väcka oro och minnen av tidigare otrygghet, vilket i vissa fall skapade motstånd mot att förbereda sig. Dessutom framkom att alla inte har samma praktiska möjligheter att bygga upp hemberedskap, exempelvis på grund av trångboddhet, stora hushåll eller begränsade ekonomiska resurser. Detta visar att ansvar för hemberedskap inte kan förstås enbart som en attitydfråga, utan också måste relateras till materiella förutsättningar, känslomässiga erfarenheter och upplevd handlingsförmåga.

Slutligen betonar Douglas och Wildavsky (1982) att riskkulturer är dynamiska och beroende av såväl historiska och lokala omständigheter som personliga erfarenheter. Riskkultur och medborgarnas syn på hemberedskap kan förändras över tid. Ökade samhällsutmaningar kräver ett större individuellt ansvarstagande för alla. Resultaten av undersökningen som visar på samexistens av statsorienterad och individorienterad riskkultur i dagens samhälle kan tolkas som en pågående förändring i synen på

ansvarsfördelning mellan stat och individ vilken påkallats av omfattande förändringar i säkerhetspolitiska lägen och myndigheters kommunikationsinsatser under de senaste åren. Resultat från de nationella SOM-undersökningarna 2024 och 2025 visar att både myndigheter och medborgare tillskrivs ett ökat ansvar för hemberedskap. En uppgift för framtida studier är att undersöka dynamiken i denna utveckling och koppla attityder till mätningar av faktisk hemberedskap. En djupare kunskap i dessa frågor kan ge bättre förståelse för hur man kan målgruppsanpassa statliga kommunikationskampanjer utifrån rådande riskkulturer.

Rekommendationer för risk- och kriskommunikation som berör hemberedskap

1. Gemensamt ansvar

Studieresultaten visar att myndigheterna tillskrivs ett mycket stort ansvar för hemberedskap i samtliga grupper. Detta tyder på att Sverige fortfarande präglas av en starkt statsorienterad riskkultur, där medborgare förväntar sig att staten och myndigheterna har en central roll vid kriser. Samtidigt anger en stor del av befolkningen att även medborgarna har ett ansvar för hemberedskap.

Kommunikationen behöver därför balansera dessa två dimensioner och inte enbart betona individens ansvar att klara sig själv. Myndigheter bör tydligt bekräfta sitt fortsatta ansvar, samtidigt som medborgarnas hemberedskap framställs som ett meningsfullt bidrag till samhällets gemensamma motståndskraft. Budskap om hemberedskap bör därför ramas in som ett samspel mellan myndigheter och medborgare, där individens förberedelser stärker samhällets samlade förmåga och gör det möjligt för myndigheter att prioritera dem som har störst behov av stöd. På så sätt blir individens ansvar inte ett uttryck för statens frånvaro eller en utmaning mot den statsorienterade tillit som präglar svensk riskkultur, utan en del av ett gemensamt beredskapssystem.

2. Anpassat budskap

Studiens resultat visar att ansvar för hemberedskap inte enbart handlar om attityder eller vilja, utan också om faktiska möjligheter att omsätta ansvar i praktisk handling. Fokusgrupperna visar särskilt att vissa hushåll har begränsade förutsättningar att bygga upp en omfattande hemberedskap, exempelvis på grund av trångboddhet, stora familjer, begränsad ekonomi eller brist på förvaringsutrymme.

Mot denna bakgrund bör kommunikation om hemberedskap erkänna att alla människor inte har samma möjligheter att följa generella rekommendationer. Budskap bör därför inte enbart presentera en standardiserad checklista, utan också innehålla realistiska och flexibla exempel som visar hur beredskap kan byggas upp utifrån olika livsvillkor. Det kan exempelvis handla om hemberedskap i en liten lägenhet, hemberedskap med låg budget eller hemberedskap för stora hushåll. I stället för att framställa hemberedskap som ett omfattande krav som måste uppfyllas fullt ut, kan det betonas att beredskap kan byggas upp stegvis och utifrån hushållets egna förutsättningar.

En sådan anpassning behöver inte innebära helt separata budskap för varje grupp, vilket riskerar att göra kommunikationen splittrad. Snarare bör kommunikationen visa att även begränsade och stegvisa förberedelser är värdefulla. På så sätt kan tröskeln sänkas för människor med mindre resurser, samtidigt som budskapet blir mer inkluderande och genomförbart.

3. Solidaritet, grannskap och kollektiv beredskap

Resultaten visar att ansvar för hemberedskap inte enbart förstås som ett individuellt åtagande, utan också som ett socialt ansvar. I fokusgrupperna framkom återkommande resonemang om att människor bör hjälpa varandra vid kris eller krig, exempelvis genom att dela information, kontrollera om äldre eller sjuka grannar behöver stöd och bidra med mat, vatten eller praktisk hjälp när det behövs. Detta visar att beredskap inte bara handlar om vad det enskilda hushållet har lagrat hemma, utan också om vilka relationer, nätverk och former av ömsesidigt stöd som finns i lokalsamhället.

Mot denna bakgrund bör kommunikation om hemberedskap tydligare lyfta fram beredskap som något människor gör tillsammans. Budskapet bör inte enbart fokusera på individuell självförsörjning, utan också på solidaritet, grannskap och medmänsklighet som viktiga delar av krisberedskapen. Det kan till exempel handla om att uppmuntra människor att prata med sina grannar i förväg, identifiera personer i närheten som kan behöva extra hjälp, komma överens om hur information kan delas vid strömavbrott eller planera hur resurser kan användas gemensamt om en kris uppstår.

Denna typ av kommunikativa budskap ligger nära både den svenska idén om samhällsansvar och de solidaritetsnormer som flera grupper i befolkningen själva lyfter fram. Genom att rama in hemberedskap som ett gemensamt ansvar kan budskapet bli mer inkluderande och mindre individualiserande. Samtidigt är det viktigt att solidaritet och lokalt stöd inte framställs som en ersättning för myndigheternas ansvar, utan som ett komplement till samhällets samlade krisberedskap. På så sätt kan kommunikationen stärka människors handlingsförmåga utan att minska statens och kommunernas fortsatta ansvar.

4. Handlingsförmåga

Studiens resultat tyder på att högre självskattad beredskapsförmåga samvarierar med en starkare uppfattning om individens ansvar för hemberedskap. Det innebär att människor som upplever att de har kunskap, resurser och praktiska möjligheter att förbereda sig också i högre grad tenderar att se sig själva som ansvariga aktörer. Kommunikation bör därför inte enbart informera om risker, utan också stärka människors upplevelse av handlingsförmåga.

Budskap om hemberedskap bör vara sakliga, tydliga och handlingsorienterade. Kommunikationen bör fokusera på vad människor faktiskt kan göra för att stärka sin egen och andras trygghet. Det kan handla om tydliga, konkreta och realistiska råd som visar hur hemberedskap, på så sätt kan kommunikationen bidra till trygghet, kontroll och omsorg snarare än rädsla.

5. Kulturellt känslig kommunikation

Fokusgrupperna visar att budskap om kris och krig kan väcka starka känslomässiga reaktioner hos personer med erfarenhet av krig eller större samhällskriser. För vissa deltagare väckte broschyren *Om krisen eller kriget kommer* minnen av krisdrabbade hemländer och tidigare otrygghet, vilket kunde skapa oro eller motstånd mot att förbereda sig. Kommunikation om hemberedskap behöver därför vara kulturellt lyhörd och ta hänsyn till att olika grupper kan tolka budskap om kris och krig utifrån sina tidigare erfarenheter.

Det betyder inte att svåra budskap ska undvikas, utan att de bör formuleras på ett sätt som är sakligt, trygghetsskapande och inkluderande. Kommunikation på flera språk och i samarbete med lokala aktörer, föreningar och trossamfund kan bidra till att öka tilliten och göra informationen mer tillgänglig. Dessutom bör kommunikationen tydliggöra att tidigare kriserfarenheter inte automatiskt innebär lokal beredskapsförmåga i den svenska kontexten. Erfarenheter av krig, flykt eller samhällskriser kan ge viktig kunskap om vad som behövs i en krissituation, men hemberedskap behöver alltid anpassas till de konkreta förutsättningarna på den plats där man bor.

Referenser:

- Asp, V. (2015) Enskildas ansvar och agerande vid kriser. Offentliga aktörers bedömningar. PM 96/2014. Stockholm: Försvarshögskolan.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Beck, U. (1992) *Risk Society – Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Berggren, H., & Trägårdh, L. (2015). *Är svensken människa?: gemenskap och oberoende i det moderna Sverige*. Norstedts.
- Boholm, Å. (1996). Risk perception and social anthropology: Critique of cultural theory. *Ethnos*, 61(1-2), 64-84.
- Chai, L., Han, Y., Han, Z., Wei, J., & Zhao, Y. (2021). Differences in disaster preparedness between urban and rural communities in China. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 53, 102020.
- Cornia, A., Dressel, K., & Pfeil, P. (2014). Risk cultures and dominant approaches towards disasters in seven European countries. *Journal of Risk Research*, 1-17.
- Cronqvist, M. (2009). *Det befästa folkhemmet: Kallt krig och varm välfärd i svensk civilförsvarskultur* (pp. 169-197). Studentlitteratur AB.
- Douglas, M., & Wildavsky, A. (1982). *Risk and culture: An essay on the selection of technical and environmental dangers*. University of California Press.
- Dressel, K. (2015). Risk culture and crisis communication. *International Journal of Risk Assessment and Management*, 18(2), 115-124.
- Ds 2023:34. *Kraftsamling: inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret*. Stockholm: Regeringskansliet, Försvarsdepartementet.
- Enander, A. (2018). *Människors förhållningssätt till risker, olyckor och kriser*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).
- Eriksson, M., & Denk, T. (2024). Medborgarengagemang i hemberedskap i kampanj-och kristider. I U.Andersson, B.Rönnerstrand & A.Carlander (Red.), *Inferno*. SOM-institutet vid Göteborgs universitet, 113-148.
- Etikprövningslagen (2003:460).
- Guldåker, N. (2016). Hushålls hantering av stormen gudrun. I *Katastrofriskreducering: Perspektiv, praktik, potential* (ss. 191-220). Studentlitteratur AB.
- Heidenstrøm, N., & Hansen, A. R. (2020). Embodied competences in preparedness for blackouts: Mixed methods insights from rural and urban Norwegian households. *Energy Research & Social Science*, 66, 101498.
- Heidenstrøm, N., & Kvarnlöf, L. (2018). Coping with blackouts: A practice theory approach to household preparedness. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(2), 272-282.

- Johansson, B., Sohlberg, J., Esaiasson, P., & Ghersetti, M. (2021). Why Swedes Don't Wear Face Masks During the Pandemic—A Consequence of Blindly Trusting the Government. *Journal of International Crisis Risk Communication Research*, 4(2), 335-358.
- Kim, Y., & Kim, M. Y. (2022). Factors affecting household disaster preparedness in South Korea. *Plos One*, 17(10), e0275540. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0275540>
- Kohler, K., Hauri, A., Roth, F., & Scharte, B. (2020). Measuring individual disaster preparedness. *CSS Risk and Resilience Reports*.
- Kvarnlöf, L. (2020). Hur kan vi förstå hemberedskap?: En orientering i hemberedskap som politiskt och empiriskt fenomen. Risk- och krisforskningscentrum RCR vid Mittuniversitetet.
- Kvarnlöf, L., & Montelius, E. (2020). Den kvinnliga hemberedskapen: Genus och ansvar i krisberedskapskampanjer. I J. Hobbins, E. Danielsson, & A. Sjöstedt Landén (Red.), *Genus, risk och kris*. Studentlitteratur.
- Larsson, Oscar L. (2021). The connections between crisis and war preparedness in Sweden. *Security dialogue* 52(4): 306-324.
- Levac, J., Toal-Sullivan, D., & O'Sullivan, T. L. (2012). Household emergency preparedness: a literature review. *Journal of community health*, 37(3), 725–733. <https://doi.org/10.1007/s10900-011-9488-x>
- Marceron, J. E., & Rohrbeck, C. A. (2019). Disability and disasters: the role of self-efficacy in emergency preparedness. *Psychology, health & medicine*, 24(1), 83-93.
- MSB. (2024). Beredskapsveckan. Hämtad 2025-03-20 (<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/beredskapsveckan/>)
- Odén, T., Djerf-Pierre, M., Ghersetti, M., & Johansson, B. (2016). *Kriskommunikation 2.0. Allmänhet, medier och myndigheter i det digitala medielandskapet*. MSB.
- Paek, H.-J., Hilyard, K., Freimuth, V., Barge, J. K., & Mindlin, M. (2010). Theory-based approaches to understanding public emergency preparedness: implications for effective health and risk communication. *Journal of Health Communication*, 15(4), 428–444.
- Papagiannaki, K., Kotroni, V., Lagouvardos, K., & Papagiannakis, G. (2019). How awareness and confidence affect flood-risk precautionary behavior of Greek citizens: The role of perceptual and emotional mechanisms. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 19(7), 1329–1346.
- Paton, D. (2003). Disaster preparedness: a social-cognitive perspective. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 12(3), 210–216.
- Qiu, D., Lv, B., Cui, Y., & Zhan, Z. (2023). The role of response efficacy and self-efficacy in disaster preparedness actions for vulnerable households. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 23(12), 3789-3803.
- Rao, S., Doherty, F. C., & Teixeira, S. (2022). Are you prepared? Efficacy, contextual vulnerability, and disaster readiness. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 77, 103072.
- Regeringen. (2020). Regeringens proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025. Hämtad 2025-03-10 (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/totalforsvaret-2021-2025_h80330/)

Regeringen. (2024). Regeringens proposition 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030. Hämtad 2025-03-10 (<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2024/10/prop.-20242534>)

Ridzuan, M. R., Razali, J. R., Ju, S., Abd Rahman, N., Kong, L., & Md Yusof, N. (2024). Do You Trust Our Public Protection? Exploring Its Moderating Effect in the Relationship between Perceived Susceptibility and Flood Preparedness Intention. *Journal of Sustainability Science And Management*, 19(7), 178–194.

Rippl, S. (2002). Cultural theory and risk perception: a proposal for a better measurement. *Journal of risk research*, 5(2), 147-165.

Robinson, S., Choi, J., & McNair, C. (2025). Boolean trust in levels of government: the case of household emergency preparedness. *Disasters*, 49(2), e12676.

Sandstig, G. (2019). Riskkommunikation och krisberedskap i Väst – Av nöd och lust. I A. Carlander, P. Öhberg, & E. Mellander (Red.), *Ingen kommer undan kulturen* (ss. 71-86). Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Sandstig, G., & Dahlin Ivanoff, S. (2020). Kapabilitet under en pandemi–hur allmänheten och riskgrupper bedömer tilltron till sin egen förmåga att hantera coronavirusets konsekvenser. SOM-undersökningen om coronaviruset 2020. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Sandstig, G., & Eriksson, M. (2024). Shared responsibility or not? A responsibility messages experiment during a cyber crisis in designing for risk communication. *Journal of Risk Research*, 1-17.

Sjöberg, L. (1997). Explaining risk perception: an empirical evaluation of cultural theory. *Risk Decision and Policy*, 2(2), 113–130.

Tansey, J., & O'Riordan, T. (1999). Cultural theory and risk: a review. *Health, Risk & Society*, 1(1), 71–90.

Terpstra, T. (2011). Emotions, trust, and perceived risk: Affective and cognitive routes to flood preparedness behavior. *Risk Analysis: An International Journal*, 31(10), 1658–1675.

Törnqvist, M. (2019). Living alone together: Individualized collectivism in Swedish communal housing. *Sociology*, 53(5), 900-915.

Ågren, M. (2024). Responsibilization as a return to collectivity? Legitimizing the responsibilization of preparedness: the case of the Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). *Corporate Communications: An International Journal*, 29(7), 92-108.

Appendix

Samtyckesformulär

Deltagande i forskningsintervju inom projektet ”Riskkultur: En studie av förutsättningar för en effektiv risk- och kriskommunikation i det multipublika samhället”

Detta samtycke gäller ditt deltagande i forskningsintervju inom projektet.

Innan du tar ställning till detta skall du ha fått skriftlig information om studien, hur personuppgifter och data behandlas, samt haft möjlighet att ställa frågor och även fått dessa besvarade. Vi vill understryka att det är det frivilligt att delta. Om du samtycker till att delta ber vi dig skriva under med namn nedan och lämna det till den som ansvar för intervjun.

Intervjuerna spelas in med digital ljudutrustning, sparas på en dator utan internetuppkoppling för att minimera risken för dataintrång och skrivs därefter ut i text. All information som gör det möjligt att identifiera de som har intervjuats tas bort när intervjun skrivs ut. Samtidigt raderas ljudbanden. Utskrifterna (utan namn) ligger sedan till grund för de analyser och resultat som presenteras i rapporter.

Svaren som vi samlar in under intervjun används bara i forskningsprojektet, inte i något annat sammanhang. Behandlingen av dina personuppgifter är dock nödvändigt för att utföra forskning som är av allmänt intresse (GDPR, Art 6, p.1e) och endast forskare i projektet har tillgång till dina personuppgifter.

Projektet finansieras av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och ansvarig för forskningsprojektet är Pavel Rodin, fil.dr., vid Göteborgs universitet.

Ort, datum _____

Underskrift _____

Namnförtydligande _____

Information om fokusgrupperna

Fokusgrupp 1, FG1 Plats: Biskopsgårdens mötesplats, Göteborg Datum: 13/02-2026 Längd: 45 min	Kvinna, Somalia, 15 år i Sverige Kvinna, Somalia, 19 år i Sverige Kvinna, Somalia, 15 år i Sverige Kvinna, Somalia, 12 år i Sverige
Fokusgrupp 2, FG2 Plats: Integrationscentrum, Hisingen, Göteborg Datum: 26/05-2026 Längd: 48 min	Man, Iran, 15 år i Sverige Man, Iraq, 25 år i Sverige Man, Afghanistan, 9 år i Sverige Kvinna, Somalia, 17 år i Sverige Kvinna, Iran, 5 år i Sverige Kvinna, Iran, 15 år i Sverige Kvinna, Iran, 29 år i Sverige
Fokusgrupp 3, FG3 Plats: Integrationscentrum, Hisingen, Göteborg Datum: 26/05-2026 Längd: 49 min	Man, Somalia, 9 år i Sverige Kvinna, Somalia, 8 år i Sverige Kvinna, Somalia, 10 år i Sverige Kvinna, Somalia, 15 år i Sverige Kvinna, Iraq, 28 år i Sverige Kvinna, Somalia, 7 år i Sverige
Fokusgrupp 4, FG4 Plats: Studium Kviberg, Göteborg Datum: 29/05-2026 Längd: 50 min	Kvinna, Afghanistan, 4 år i Sverige, Angered Man, Iran, 7 år i Sverige, Kortedala Man, Malawi, 20 år i Sverige, Styrso
Fokusgrupp 5, FG5 Plats: Studium Kviberg, Göteborg Datum: 29/05-2026 Längd: 43 min	Kvinna, Syrien, 10 år i Sverige, Kortedala Kvinna, Eritrea, 10 år i Sverige, Hammarkullen Kvinna, Eritrea, 7 år i Sverige, Kortedala
Fokusgrupp 6, FG6 Plats: Studium Kviberg, Göteborg Datum: 29/05-2026 Längd: 37 min	Kvinna, Mali, 10 år i Sverige, Majorna Kvinna, Etiopien, 10 år i Sverige, Hammarkullen Kvinna, Somalia, 12 år i Sverige, Gårdsten

Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (2001-)

1. Annika Bergström & Ingela Wadbring (2001). *Medierna i vardagslivet. En metodologisk skiss över hur det är möjligt att använda dagböcker som insamlingsmetod i medieforskningen.*
2. Kent Asp & Magnus Fredriksson (2001). *Bilavgaserna och den allmänna opinionen. Åsikter och handlingsberedskap.*
3. Tomas Andersson Odén (2002). *2001 års publicistiska bokslut. En rapport om 36 tidningars bokstäver - i siffror.*
4. Gabriella Sandstig (2002). *Organisation och kön. En strategisk litteraturöversikt av ämnesområdena organisation och kön applicerat på forskningsprojektet "Kvinnorna i journalistkulturen".*
5. Therese Eriksson (2002). *Gratistidningsmarknaden i Sverige 2001.*
6. Rudolf Antoni (2002). *Publikens publik. Aktuell forskning kring användning och värdering av medier.*
7. Rudolf Antoni & Therese Eriksson (2002). *Läsvanestudien. En tabellrapport.*
8. Gabriella Sandstig (2003). *Orons platser. En granskning av människors upplevelser av rädsla och otrygghet.*
9. Tomas Andersson Odén (2003). *2002 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
10. Ingela Wadbring (2003). *2002 års Publicistiska bokslut. Del 2 Om läsares och medarbetares syn på tidningar.*
11. Tomas Andersson Odén & Ingela Wadbring (2003). *Teknisk rapport för publicistiska bokslut.*
12. Mariann Björkemarken (2003). *Jönköpings Lokal-TV Förening. Utvecklingen av en lokal TV-verksamhet.*
13. Kent Asp (2003). *Medieval 2002 - partiskheten och valutgången. En studie av valrörelsens medialisering.*
14. Petra Sintorn (2003). *Publicistiska bokslut - hyllvärmare eller redskap för förändring?*
15. Oscar Westlund (2003). *Betala för nyheter på internet?*
16. Bengt Johansson, Lisa Henricsson & Annelie Karlsson (2003). *Hur farligt är Göteborg? Risker i GP:s lokalnyheter.*
17. Gabriella Sandstig (2004). *Att undersöka otrygghet - en metodstudie.*
18. Tomas Andersson Odén (2004). *2003 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
19. Ulrika Andersson (2004). *2003 års Publicistiska bokslut. Del 2 Sportens olika sidor: männens och de manliga sporternas revir.*
20. Josefine Sternvik (2004). *Ögonrörelser och dagstidningsläsning - en forskningsöversikt.*
21. Valpuri Mäkinen (2004). *En tidning för alla? Om invandrares användning av och attityder till medier i allmänhet och dagstidningar i synnerhet.*
22. Eva Berglie (2004). *Jakten på lycka. En teoriutvecklande studie av tredjepersonseffekten.*
23. Åsa Nilsson (2004). *Mediers räckvidd. En jämförelse av mätmetoder och undersökningar.*
24. Oscar Westlund (2004). *www.lokaltidning.se . Prenumeranterns attityder till sin lokaltidning och nättidningsläsning.*

25. Karin Fogelberg (2005). *Media Literacy. En diskussion om medieundervisning.*
26. Mira Öhlin (2005). *Fågel, fisk eller... Om klassresenärers medievanor.*
27. Tomas Andersson Odén (2005). *2004 år publicistiska bokslut. Om tidningars redaktioner och innehåll.*
28. Anna Maria Jönsson (2005). *Mångfalden i journalistikåren - studier av social sammansättning, samhällssyn och nyhetssyn i den svenska journalistikåren.*
29. Tomas Andersson Odén (2005). *President Chavez i press, radio och TV. Mediebevakningen av folkomröstningskampanjen i Venezuela, augusti 2004.*
30. Ulrika Andersson (2005). *Journalister och deras läsare. En studie av tidningsjournalisters syn på läsare och läsarusundersökningar.*
31. Ulrika Andersson, Ingela Wadbring (2005). *I gratistidningsland.*
32. Carl Bergholtz, Johan Olsson (2005). *Unga dagstidningsläsare i ny mediesituation.*
33. Åsa Nilsson, Lennart Weibull, Annette Hill (2005). *Synen på icke-fiktio i TV. Resultatredovisning.*
34. Ulrika Andersson (2005). *Nya svenskar och svenska medier.*
35. Ulf Wallin, Johannes Bjerling, Christoffer Lärkner (2006). *Barnen i nyheterna om tsunamin. En studie av mediernas rapportering under första månaden.*
36. Oscar Westlund (2006). *Media and Communication studies in Sweden. Disciplinary Boundary Construction - a theoretical contribution to Theory of Science.*
37. Oscar Westlund (2006). *Känslor av medieförtroende.*
38. Kent Asp (2006). *Journalistikårens partisympatier.*
39. Jonas Ohlsson (2006). *Partiernas press.*
40. Ulrika Hedman (2006). *Har ni nåt webbigt? En fallstudie av Göteborgs-Postens flerkanalpublicering: Redaktionell organisering och arbetsrutiner, nyhetsvärde samt medielogik*
41. Anna Bolin (2006). *In whose interest? A journalists' view of their responsibilities and possibilities within the mainstream press in Sri Lanka*
42. Kent Asp (2006). *Rättvisa nyhetsmedier. Partiskheten under 2006 års medievalsvalrörelse*
43. Marina Gherstet (2007). *Bilden av funktionshinder. En studie av nyheter i Sveriges Television*
44. Malin Dellgran (2007). *Konsten att förhandla. Om journalister i en kommersiell tv-kultur*
45. Johannes Bjerling (2007). *Partiledarutfrågningarna i SVT 2006*
46. Ulrika Andersson (2007). *Fokus på unga vuxna. Sociala förändringar och växande medieutbud skapar nya medievanor bland unga*
47. Oscar Westlund (2007). *Mobiltelefonianvändning. En forskningsöversikt*
48. Jonas Ohlsson (2007). *Göteborgsakademiker 2006. Medieinnehav och medieanvändning bland unga högutbildade*
49. Ingela Wadbring (2007). *Från annonsblad till tidningar. Decenniers utveckling av lokala gratistidningar.*
50. Oscar Westlund (2007). *Mobiltelefonen som multimediet och nyhetsmedium. Ett användarperspektiv.*
51. Gabriella Sandstig (2007). *Förtroendet för polisen. En analys av medborgarnas syn på polisen och dess roll i samhället 1986 - 2006.*
52. Sandra Byström, Björn Danielsson, Bengt Johansson (2007). *Regionala TV-nyheter i*

- medielogikens tid. En studie av Västnyttis bevakning av Västra Götalandsregionen.*
53. Mathias A Färdigh (2008). *Mediesystem i Europa. En studie av de europeiska ländernas mediesystem utifrån ett användarperspektiv.*
 54. Tomas Andersson Odén, Johannes Bjerling (2008). *A-press med borgerliga ägare.*
 55. Therese Blomqvist, Maja Norin (2009). *"Sjuning, åttning, nining, tidning!" Förskolebarns föreställningar om dagstidningen.*
 56. Ulrika Hedman (2009). *Läsarmedverkan: Lönande logiskt lockbete. Nättidningarnas användarskapade innehåll ur ett redaktionellt ledningsperspektiv.*
 57. Magnus Ekström, Björn Granstrand (2009) *Dagstidningen på 3,5 tum? En nutids- och framtidsstudie av svensk dagspress förhållande till mobila tjänster.*
 58. Johan Cedersjö, Roger Gustavsson (2009). *Hot eller möjlighet? En kvantitativ studie av svenska landsortsbaserade dagspressjournalisters inställning till användarskapat innehåll.*
 59. Marina Ghersetti (2009). *Personer med invandrabakgrund i SVTs nyhetsprogram. En innehållsanalys av Rapport, Aktuellt, Sportnytt och Kulturnyheter 2001.*
 60. Marina Ghersetti (2009). *Terrorattackerna i USA. Sveriges Radios rapportering om den 11 september 2001.*
 61. Monica Löfgren Nilsson (2009). *Kvinnor, män och nyheter i televisionen. En innehållsstudie av ämnen och källor under 45 år.*
 62. Johannes Bjerling, Jonas Ohlsson (2010). *En introduktion till logistisk regressionsanalys.*
 63. Diana Jacobsson (2010). *Viruset och vaccinet. En undersökning av pressens rapportering kring vaccinationen i samband med svininfluensan 2009.*
 64. Marina Ghersetti, Tomas A. Odén (2010). *Snöovädret i medierna vintern 2009-2010.*
 65. Marina Ghersetti (2011). *Olika men ändå lika. Rapporteringen om riksdagsvalet 2010 i fem stora pappers- och webbtidningar.*
 66. Mira Hjort, Signe Oskarsson, Madelene Szabó (2011) *Jättekliv eller tidsfördriv. En studie i hur svenska journalister använder sociala medier som arbetsverktyg.*
 67. John Rejnäs, Martin Günséus (2011). *GP.se - om publiken själv får välja. En studie i publikens delningsvärdering.*
 68. Carl Malmer (2012). *Professionell men personlig. En publikstudie av läsares uppfattningar om journalisters aktivitet på twitter.*
 69. Ingrid Lord (2013). *Institutioners organisatoriska lärande från samhällskriser. En studie av redaktioner, myndigheter och resebyråer i samband med tsunamivarningen 2012.*
 70. Magnus Fredriksson, Josef Pallas (2014). *Den medialiserade myndigheten. En analys av svenska myndigheters anpassningar till medielogiken*
 71. Anna Erwander, Hugo Lindkvist (2014). *"Det här var dagen då anonyma tonåringar via sociala medier startade ett upplopp i Göteborg". En studie över gestaltningen i fyra svenska tidningar av gatuoroligheterna i samband med "Instagramhändelserna" i Göteborg i december 2012.*
 72. Martin Spaak (2015). *Falska larm och äkta stormar. En studie av allmänhetens syn på myndigheter och medier i samband med SMHI:s varning inför stormen Simone 2013.*
 73. Maria Edström, Josefine Jacobsson (2015). *Räkna med kvinnor. Global Media Monitoring Project. Nationell rapport Sverige.*
 74. Maria Jervelycke Belfrage (2016). *Både slumpmässig och planerad. Ungas nyhetskonsumtion i sociala medier.*

75. Monica Löfgren Nilsson (2017). *Journalisternas trygghetsundersökning. Journalisters utsatthet under 2016.*
76. Maria Jervelycke Belfrage (2018). "Om jobb och bostäder och hur det ligger till i andra länder - det är ju det man vill veta mer om". *En studie om ungas behov av nyheter och samhällsinformation i den digitala medieekologin.*
77. Magnus Fredriksson, Daniel Lövgren, Josef Pallas (2018). *Bortom uppdraget. En analys av svenska myndigheters kommunikationsaktiviteter under Almedalsveckan.*
78. Maria Jervelycke Belfrage (2018). *Tvåstegshypotesen och teorin om opinionsledare – i en ny och snabbt föränderlig medieekologi.*
79. Magnus Fredriksson, Mathias Färdigh, Anton Törnberg (2018). *Den kommunikativa blicken. En analys av principerna för svenska kommuners kommunikationsverksamheter*
80. Orla Vigsö (2019). *Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017*
81. Magnus Fredriksson, Christian Mossberg (2020). *En fråga om tillgång, kvalité och arbetsvillkor. Mediebilderna av äldreomsorgen i fyra svenska lokaltidningar.*
82. Jacob Sohlberg, Bengt Johansson (2020). "Uppgifterna om det misstänkta knivdådet är ännu osäkra..." *Ett experiment om användandet av journalistiska osäkerhetsmarkörer.*
83. Tim Segerberg (2020). *Det motståndskraftiga förtroendet. Kriser och institutionellt förtroende i Sverige 1986-2017.*
84. Peter Esaiasson, Bengt Johansson, Marina Ghersetti & Jacob Sohlberg (2020). *Kriskommunikation och segregation i en pandemi – hur boende i utsatta områden informerade sig om coronaviruset våren 2020.*
85. Ulla Carlsson (2020). *Yttrandefrihet och medier i en orostid. Anteckningar inför Pressfrihetsdagen den 3 maj 2020.*
86. Magnus Fredriksson (2021). *Att (re)presentera staten. En analys av svenska myndigheters märken och logotyper 1974-2019.*
87. Maria Edström & Josefine Jacobsson (2021) *Räkna med Kvinnor 2020. Global Media Monitoring Project 2020. Nationell rapport Sverige.*
88. Peter M. Dahlgren (2021). *Medieinnehåll och mediekonsumtion under coronapandemin. Datoriserade metoder för insamling och analys av stora mängder text- och mediedata.*
89. Bengt Johansson, Jesper Strömbäck, Sofia Johansson & Felix Andersson (2022). *Sårbarhet för informationspåverkan.*
90. Ulrika Andersson (2023). *JOURNALIST '18. Huvudresultat från den svenska journalistundersökningen.*
91. Orla Vigsö (2024). *Den politiska marknaden. Politisk sociologi som ram för analys av partipolitisk kommunikation.*
92. Bengt Johansson, Sofia Johansson, Pavel Rodin & Alice Srugies (2024). *Falsk och missvisande information i sociala medier under samhällskriser.*
93. Aikaterini Roka (2025). *Far-Right Populist Rhetoric: Gendered Enemy Construction and Performative Masculinity.*
94. Gabriella Sandstig (2025). *Riskkommunikation vid samhälleliga cyberkriser.*

De flesta av rapporterna finns tillgängliga på JMG:s hemsida.
<https://www.gu.se/jmg/var-forskning/publikationer/jmgs-rapportserie>

Institutionen för journalistik, medier
och kommunikation Box 710

405 30 GÖTEBORG

jmg@jmg.gu.se